

Diana ROKITA-POSKART*

MIEJSCE FUNKCJI AKADEMICKIEJ W STRATEGIACH ROZWOJU LOKALNEGO WYBRANYCH MIAST POZAMETROPOLITALNYCH W POLSCE

THE PERFORMING AN ACADEMIC FUNCTION OF NON-METROPOLITAN CITIES IN POLAND IN LOCAL DEVELOPMENT STRATEGIES

ABSTRACT: The paper presents the role of the academic functions in the local development strategies of non-metropolitan academic cities in Poland. For this purpose, there were analyzed local development strategies of non-metropolitan cities which are the capitals of voivodeships, as well as strategies for cities that prior to 1999 had the status of capitals of voivodeships and other cities, where public schools: universities, technical universities or universities of applied science were located. The aim of the analysis was to answer the question whether there is recognize the possibility of taking the advantage of the potential of academic functions for creating development by the local development policy makers.

KEY WORDS: academic cities, local development, local development strategies

Wprowadzenie

Funkcjonowanie szkół wyższych w ośrodku akademickim¹ traktować należy jako ważny element struktury społeczno-gospodarczej oraz istotny czynnik rozwoju lokalnej gospodarki (Borowiec 2010, s. 11). Z jednej strony szkoły wyższe stają się kreatorem wiedzy, nauki, innowacji oraz odgrywają istotną rolę w kształceniu kapitału ludzkiego (Ponikowski 2009, s. 170), z drugiej – funkcjonują w lokalnej przestrzeni jako pracodawcy oraz inwestorzy i jednocześnie są magnesem przyciągającym do miasta studentów, którzy z kolei generują popyt na dobra i usługi oraz współtworzą lokalne zasoby

---

* Politechnika Opolska, Wydział Ekonomii i Zarządzania, Katedra Polityki Regionalnej, ul. Luboszycka 7, 45-036 Opole, e-mail: d.rokita@po.opole.pl

¹ Za A. Bajerskim, ośrodek akademicki definiuje się jako miasto, w którym siedzibę ma choć jedna szkoła wyższa (Bajerski 2008).

demograficzne i zasoby pracy. Szkoły wyższe są również jednym z istotnych atrybutów promocji miasta oraz współtworzenia marki nie tylko samego ośrodka akademickiego, ale także regionu, w którym funkcjonują (Adamczyk 2015, s. 195).

Biorąc pod uwagę niewątpliwe znaczenie funkcji akademickich miast w stymulowaniu rozwoju lokalnego (Szmit 2012, Florida, Cohen 1999), zdecydowano się podjąć analizę strategii rozwoju ośrodków kształcenia na poziomie wyższym z perspektywy oceny istotności funkcji akademickiej w dokumentach strategicznych miast pozametropolitalnych. Tym samym w niniejszym artykule podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, czy twórcy strategii rozwoju lokalnego dostrzegają możliwość wykorzystania potencjału wynikającego z funkcji akademickich do kreowania lokalnego rozwoju.

Zdecydowano się na wybór miast pozametropolitalnych, bowiem z uwagi na położenie względem krajowych ośrodków wzrostu charakteryzują się one mniej korzystnymi możliwościami rozwojowymi (Grosse 2007, s. 121) oraz mogą w nich występować trudności z wykorzystaniem potencjału gospodarczego w oparciu o powiązania społeczno-gospodarcze z regionalnymi ośrodkami wzrostu (*Krajowa Strategia Rozwoju...* 2010, s. 37). W związku z powyższym, w ich przypadku jednym z istotnych czynników rozwoju staje się pełnienie przez te ośrodki funkcji akademickich. Na potrzeby niniejszego opracowania do katalogu miast pozametropolitalnych zakwalifikowano miasta wojewódzkie niezrzeszone w Unii Metropolii Polskich², miasta powiatowe, które przed 1999 r. posiadały status miast wojewódzkich, jak również inne jeszcze miasta powiatowe, w których zlokalizowane są publiczne szkoły wyższe, takie jak uniwersytety, politechniki oraz państwowe wyższe szkoły zawodowe³. Po wstępnym rozpoznaniu zapisów strategii rozwoju tych miast wybrano do prezentacji w niniejszym opracowaniu te ośrodki, które w swoich strategiach, a zwłaszcza w ich części koncepcyjnej odnosiły się do roli szkół wyższych w kształtowaniu rozwoju lokalnego. Jednocześnie zdecydowano się pominąć analizę strategii miast uznawanych za metropolitalne, dla których często czynnik akademicki nie jest jedynym i najważniejszym katalizatorem rozwoju.

Aby odpowiedzieć na pytanie, czy twórcy strategii rozwoju lokalnego dostrzegają możliwość wykorzystania potencjału wynikającego z pełnionych przez miasta funkcji akademickich, skoncentrowano się na analizie dokumentów strategicznych wybranych miast pod kątem kilku istotnych kryteriów, które zgodnie z literaturą dotyczącą oddziaływania szkół wyższych na otoczenie społeczno-gospodarcze, odgrywają największą rolę w kreowaniu rozwoju lokalnego (*Universities, cities and regions...* 2013). W związku

---

² Na potrzeby niniejszego artykułu do miast metropolitalnych zaliczono miasta zrzeszone w Unii Metropolii Polskich, mając pełną świadomość faktu zastosowania szerokiego ujęcia pojęcia metropolitalności i tego, że definicja miast metropolitalnych przejęta przez Unię Metropolii Polskich różni się od funkcjonujących w literaturze definicji metropolii.

³ Miasta zostały wyodrębnione ze względu na lokalizację uczelni publicznych nadzorowanych przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego – zgodnie z wykazem uczelni publicznych nadzorowanych przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego.

z tym podczas analizy starano się uchwycić powiązania funkcji akademickiej pełnionej przez miasta z następującymi czynnikami stymulującymi rozwój lokalny:

- tworzenie kapitału ludzkiego,
- innowacyjność oraz transfer technologii,
- rola studentów w rozwoju społeczno-gospodarczym,
- kształtowanie ośrodka regionalnego lub subregionalnego.

Funkcja akademicka w strategiach rozwoju lokalnego

Pierwszym istotnym czynnikiem rozwoju wynikającym bezpośrednio z funkcji akademickiej jest tworzenie kapitału ludzkiego rozumianego jako zasób wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zdobytych w procesie kształcenia (Szmit 2012, s. 229, Kowalewski 2005, s. 378). Potwierdza to również analiza treści strategii rozwoju lokalnego większości wybranych miast pozametropolitalnych. Z analizy tej wynika, że twórcy strategii rozwoju lokalnego uznają kapitał ludzki jako istotny czynnik rozwoju wpływający istotnie na poprawę struktury wykształcenia lokalnego społeczeństwa. Należy jednak zwrócić uwagę, że w niektórych strategiach dodatkowo uwypuklono wpływ procesu kształcenia przez szkoły wyższe na rozwój lokalny. W tym miejscu szczególną uwagę pragnę zwrócić na dokumenty strategiczne takich miast wojewódzkich jak: Olsztyn, Opole, Zielona Góra oraz na strategię Bielska-Białej, Kalisza, Koszalina, Radomia, Tarnowa, Włocławka oraz Nysy, w których akcentowano rolę szkół wyższych w podnoszeniu jakości kapitału ludzkiego poprzez sformułowanie odrębnie poświęconych temu zagadnieniu celów strategicznych bądź/i operacyjnych.

Według twórców strategii pierwszego z wymienionych miast – Olsztyna – funkcja kształcenia na poziomie wyższym silnie oddziałuje nie tylko na sam region, ale również ma istotne znaczenie w perspektywie ponadregionalnej, dlatego też w strategii tej do funkcji kształcenia przez szkoły wyższe nawiązano, formułując cel operacyjny „Wzrost poziomu kapitału społecznego” (Strategia Rozwoju Miasta – Olsztyn 2013, s. 39). Znaczenie kształcenia kapitału ludzkiego zostało również uwypuklone w strategii rozwoju miasta Opola. Nawiązuje do niej jeden z priorytetów „Zwiększenie kapitału intelektualnego Opola”, w którego ramach zamiarem jest podejmowanie działań poprawiających strukturę wykształcenia mieszkańców oraz rozwój kształcenia ukierunkowanego na potrzeby lokalnego rynku pracy (Strategia Rozwoju Opola... 2012, s. 24). Z kolei w strategii Zielonej Góry, innego jeszcze pozametropolitalnego miasta wojewódzkiego pełniącego funkcję akademickie, wśród szans rozwojowych wskazano na rozwój wyższych uczelni, kształcenia zawodowego i ustawicznego oraz wzrost wykształcenia mieszkańców. Nawiązuje do tego również jeden z celów operacyjnych strategii „Kształcenie wykwalifikowanych kadr” oraz planowane w jego ramach zadania zmierzające do rozwoju nowych kierunków studiów i wzmocnienia tych obecnie funkcjonujących (Strategia Rozwoju Zielonej Góry... 2012, s. 34). Także w miastach nieposiadających statusu miast wojewódzkich w strategiach rozwoju zwraca się uwagę na rolę szkół wyższych

w kształtowaniu kapitału ludzkiego. Jednym z tych miast jest Bielsko-Biała, w którego strategii sformułowano cel strategiczny: „Bielsko-Biała miastem ludzi wykształconych i mobilnych na rynku pracy” (Strategia Rozwoju Bielsko-Białej... 2006, s. 40). Innym jeszcze miastem jest Kalisz, w którego dokumentach strategicznych sformułowano cel strategiczny „Kalisz – kuźnia talentów” oraz zamierzone działania mające na celu rozwój kaliskiego ośrodka akademickiego (Strategia Rozwoju Miasta Kalisza... 2014, s. 104). Kolejnym miastem, w którego strategii znaleźć można odniesienie do roli szkół wyższych w podnoszeniu jakości kapitału ludzkiego, jest Koszalin. W strategii rozwoju tego miasta znaleźć można informację o planowanych działaniach służących podnoszeniu jakości kapitału ludzkiego szczególnie w wymiarze rozwoju osobowego i kwalifikacji zawodowych (Strategia Rozwoju Koszalina 2013, s. 40–41). Również w strategii Radomia oraz Tarnowa na szczególną uwagę zasługuje jeden z zawartych w nich celów operacyjnych. W przypadku pierwszego do związku pomiędzy funkcją akademicką miasta a funkcją kształcenia nawiązuje cel „Poprawa jakości kadr gospodarki poprzez rozbudowę systemu edukacji” (Strategia Rozwoju Miasta Radomia... 2008, s. 121), a w przypadku drugiego – „Rozwój kształcenia akademickiego i ponadlokalnego” (Strategia Rozwoju Miasta Tarnów 2011, s. 17). Rolę kształcenia kapitału ludzkiego wynikającego z funkcji akademickich pełnionych przez miasto dostrzegają również twórcy strategii Włocławka oraz Nysy. W strategii pierwszego z tych miast poświęcono temu jeden z celów strategicznych oraz wszystkie sformułowane w ramach niego cele operacyjne, które koncentrują się głównie na podjęciu działań zwiększających liczbę osób z wyższym wykształceniem technicznym dopasowanym do potrzeb rynku pracy (Strategia Rozwoju Włocławka... 2014, s. 26). Ważę uczelni wyższych w kształtowaniu kapitału ludzkiego dostrzec można także, analizując strategię Nysy. Tej problematyce poświęcono jeden cel strategiczny „Wzmocnienie zasobów kapitału ludzkiego” oraz niemal wszystkie wyodrębnione w jego ramach cele operacyjne oraz niektóre zadania (Strategia Rozwoju Gminy Nysa... 2014, s. 63).

Związana ściśle ze szkołami wyższymi jakość kapitału ludzkiego może być również rozumiana jako istotny czynnik rozwoju lokalnego również w tym sensie, że „produkt finalny” kształcenia – wykwalifikowani absolwenci szkół wyższych – pozytywnie oddziałuje na sytuację na lokalnym rynku pracy. Obecność wykwalifikowanych absolwentów w ośrodku akademickim może również wzmacniać potencjał rozwoju lokalnego, przyczyniając się do absorpcji inwestycji w ośrodku akademickim i zachęcając potencjalnych inwestorów do tworzenia nowych miejsc pracy. Ten aspekt powtarzał się tylko w nielicznych analizowanych strategiach. W strategii Zielonej Góry zwrócono uwagę, że uczelnie zlokalizowane w mieście wpływają na rynek pracy poprzez fakt, że są one podmiotami ekonomicznymi, stając się istotnymi pracodawcami oraz generując popyt na dobra i usługi na lokalnym rynku (Strategia Rozwoju Zielonej Góry... 2012, s. 4).

Innego jeszcze spojrzenia na funkcję akademicką z perspektywy rynku pracy dostarcza lektura strategii kilku pozostałych miast. W części koncepcyjnej częstochowskiej strategii podkreślono, że duże znaczenie dla rozwoju miasta ma dobre przygotowanie absolwentów do wejścia na rynek pracy (Częstochowa... 2009, s. 32), a w głogowskiej

(Strategia Rozwoju Miasta Głogowa... 2012, s. 26), nowosądeckiej (Strategia Rozwoju Nowego Sącza 2020 2014, s. 20) tarnowskiej (Strategia Rozwoju Miasta Tarnów... 2011, s. 17) oraz ciechanowskiej strategii rozwoju lokalnego (Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Ciechanów... 2004, s. 62) zwrócono uwagę na konieczność dostosowania kierunków kształcenia nie tylko do lokalnego, ale również regionalnego rynku pracy. Jedną ze strategii rozwoju lokalnego, w której dostrzec można znaczenie wpływu kształcenia kapitału ludzkiego realizowanego przez uczelnie wyższe na sytuację na rynku pracy, jest strategia Kielc. W tym dokumencie strategicznym w ramach jednego z celów kierunkowych znaleźć można stwierdzenie, że lepiej wykształceni mieszkańcy są atrakcyjniejsi dla potencjalnych pracodawców (Strategia Rozwoju Miasta Kielce... 2006, s. 68). Z kolei w strategii Zielonej Góry (Strategia Rozwoju Zielonej Góry... 2012, s. 8) oraz Koszalina (Strategia Rozwoju Koszalina 2013, s. 40–41) w ramach uszczegółowienia celów operacyjnych podkreślono, że dobrze wykształcone, wykwalifikowane społeczeństwo może się stać jednym z czynników przyciągających do miasta inwestorów.

Kolejnymi istotnymi katalizatorami rozwoju wynikającymi z lokalizacji w mieście szkół wyższych są innowacyjność oraz transfer wiedzy i technologii. Wagę tych czynników w rozwoju lokalnym dostrzegli zwłaszcza twórcy strategii większych z analizowanych miast. Przykładem jest strategia Kielc, gdzie w ramach jednego z celów strategicznych założono, że pojawienie się uczelni wyższej rangi w mieście nie tylko przyczyni się do podniesienia poziomu intelektualnego mieszkańców miasta, ale przede wszystkim pozytywnie wpłynie na proces tworzenia innowacji (Strategia Rozwoju Miasta Kielce... 2006, s. 68). Twórcy strategii rozwoju Krosna oraz Łomży proponują również wspieranie współpracy szkół wyższych oraz gospodarki, która ma sprzyjać transferowi wiedzy (Strategia Rozwoju Miasta Krosna... 2014, s. 40, Strategia zrównoważonego rozwoju miasta Łomża... 2014, s. 46). Z kolei twórcy strategii Olsztyna sformułowali cel strategiczny „Rozwój innowacyjności”, który według nich wydaje się mieć bezpośredni związek z funkcją ośrodka akademickiego pełnioną przez miasto (Strategia Rozwoju Miasta – Olsztyn 2013, s. 33, 42). Także w strategii miasta Zielona Góra podkreślono wpływ transferu wiedzy i technologii jako czynnika rozwoju lokalnego wynikającego bezpośrednio ze zlokalizowanych w mieście uczelni wyższych. Świadczy o tym sformułowany cel strategiczny „Wzrost rangi Uniwersytetu Zielonogórskiego, wsparcie dla innowacyjności” oraz cel operacyjny „Wzmocnienie znaczenia Zielonej Góry jako ośrodka akademickiego; kształcenie wykwalifikowanych kadr; rozwój gospodarki opartej na wiedzy, transferu technologii i innowacji”. W ramach tych celów zakłada się podejmowanie działań służących wsparciu sektora B+R oraz działań na rzecz podniesienia poziomu innowacyjności (Strategia Rozwoju Zielonej Góry... 2012, s. 34). W kilku kolejnych jeszcze miastach w strategii zwrócono uwagę na bezpośredni związek uczelni wyższych z powstawaniem innowacji oraz transferem wiedzy. Jednym z nich jest Częstochowa, w której strategii zakłada się wspieranie inicjatyw, których głównym celem jest m.in. tworzenie wiedzy, innowacyjnych technologii oraz innowacji organizacyjnych i marketingowych (Częstochowa... 2009, s. 30). Kolejnym z miast jest Koszalin, w którego strategii można znaleźć cel strategiczny „Nowoczesna gospodar-

ka”, w ramach którego zakłada się „wspieranie rozwoju Koszalina jako innowacyjnego ośrodka naukowego oraz współpracy środowisk nauki, biznesu i samorządu” (Strategia Rozwoju Koszalina 2013, s. 37). Innym miastem, w którego strategii doceniono rolę szkół wyższych w tworzeniu innowacji oraz transferze wiedzy, jest Radom. W jego strategii podkreślono, że konieczne jest wspieranie i rozwijanie potencjału naukowo-badawczego Politechniki Radomskiej oraz zwrócono uwagę, że szkoły wyższe, ich baza naukowo-badawcza oraz transfer wiedzy pomiędzy uczelniami wyższymi i przedsiębiorstwami tworzą podwaliny innowacyjności, która z kolei jest niezmiernie istotnym czynnikiem rozwoju lokalnego (Strategia Rozwoju Miasta Radomia... 2008, s. 123). Innym jeszcze miastem, w którego strategii zwrócono uwagę na rolę szkół wyższych w transferze wiedzy i powstawaniu innowacji, jest Bielsko-Biała. Świadczy o tym sformułowany cel operacyjny „Bielsko-Biała miastem rozwiniętej sfery badań naukowych, innowacji i transferu technologicznego” oraz wymienione w ramach niego działania (Strategia Rozwoju Bielsko-Białej... 2006, s. 48). W strategiach dwóch kolejnych miast – Piły (Strategia Rozwoju Miasta Piła... 2005, s. 12–14) oraz Jeleniej Góry (Strategia Rozwoju Miasta Jeleniej Góry... 2014, s. 37) także można znaleźć nawiązanie do znaczenia szkół wyższych w kształtowaniu innowacyjności służącej rozwojowi lokalnemu.

Niewątpliwie jedną z ważniejszych konsekwencji lokalizacji szkół wyższych dla każdego ośrodka akademickiego jest napływ studentów, stymulujących jego rozwój społeczny, demograficzny, gospodarczy oraz kulturowy. Niestety, nie we wszystkich analizowanych strategiach rozwoju znaleźć można nawiązanie do roli studentów w kształtowaniu potencjału rozwojowego ośrodka akademickiego. Niemniej jednak w strategiach niektórych miast jednoznacznie podkreślono związek funkcji akademickiej z kształtowaniem przez studentów obrazu społeczno-gospodarczego miasta. Są nimi w szczególności strategie takich miast jak: Zielona Góra, Kielce oraz Nysa.

Lektura strategii Zielonej Góry sprawia wrażenie, że jej twórcy uznają za istotną funkcję akademicką pełnioną przez miasto, wynikającą ze zlokalizowania na obszarze miasta Uniwersytetu Zielonogórskiego. Oprócz zwrócenia uwagi na korzyści ekonomiczne dla miasta generowane przez studenckie wydatki realizowane w mieście, wskazano również inne jeszcze potencjały rozwojowe związane z większymi wpływami do budżetu gminy. W związku ze zrozumieniem istotnej roli studentów w funkcjonowaniu miasta, w strategii sformułowano zadania strategiczne „Zielona Góra miastem uniwersyteckim” oraz cel operacyjny „Wzmocnienie znaczenia Zielonej Góry jako ośrodka akademickiego” (Strategia Rozwoju Zielonej Góry... 2012, s. 33–34).

We wzmocnieniu ośrodka akademickiego korzyść społeczno-gospodarczą upatrują również Kielce. W ramach sformułowanych w strategii celów „Podniesienie atrakcyjności Kielc jako ośrodka nauki i edukacji” oraz „Utworzenie na bazie istniejącej Akademii Świętokrzyskiej uczelni o statusie uniwersytetu”⁴ zakłada się, że pojawienie się

---

⁴ W 2008 r. nastąpiło przekształcenie Akademii Świętokrzyskiej w Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy, a w 2011 r. w Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach.

uczelnii wyższej rangi przede wszystkim przyczyni się to zwiększenia liczby studentów dziennych, którzy mogliby odgrywać istotną rolę w kształtowaniu życia gospodarczego, społecznego, kulturalnego, oraz którzy mogliby wpływać na promocję i kształtowanie wizerunku miasta (Strategia Rozwoju Miasta Kielce... 2006, s. 68–69).

Kolejnym ośrodkiem, w którego strategii podkreśla się rolę studentów jako istotnego elementu rozwoju miasta jest Nysa. Temu zagadnieniu przypisano istotną rolę w części diagnostycznej oraz koncepcyjnej dokumentu. W jednej z prognozowanych ścieżek rozwoju podkreślono znaczenie studentów w generowaniu popytu konsumpcyjnego w mieście, ich rolę w procesie tworzenia oraz wzmacniania funkcji miastotwórczej Nysy, jak również w kształtowaniu życia kulturalnego oraz rozrywkowego (Strategia Rozwoju Gminy Nysa... 2014, s. 25). W strategii zakłada się, że wzmocnienie wpływu studentów na rozwój miasta można osiągnąć chociażby poprzez działania w ramach akcji „Promowanie studiowania w Nysie”. Przewiduje się w niej realizowanie przez miasto programu pomocy finansowania zakwaterowania dla studentów pierwszych lat studiów (Strategia Rozwoju Gminy Nysa... 2014, s. 48, 63).

Na rolę studentów w rozwoju gospodarczym, demograficznym i kulturowym miasta zwrócono również w strategiach czterech innych miast: Opola, Olsztyna, Koszalina i Nowego Targu. W przypadku pierwszego ze wspomnianych miast w strategii podkreślono siłę oddziaływania studentów na wszystkie sfery i dziedziny życia w mieście, m.in. na popyt konsumpcyjny i inwestycyjny oraz na przeciwdziałanie skutkom regresu demograficznego (Strategia Rozwoju Opola... 2012, s. 24). W strategii Olsztyna natomiast zwrócono uwagę na istotne znaczenie szkół wyższych w napływie młodych osób do miasta oraz na ich rolę we wzbogaceniu życia kulturalnego, zwłaszcza w kontekście obserwowanego obecnie odpływu młodych osób do innych miast Polski i za granicę. Niestety w żadnym z sformułowanych celów oraz zadań nie nawiązano do tego zagadnienia (Strategia Rozwoju Miasta – Olsztyn 2013, s. 22). Z kolei w przypadku strategii Koszalina nawiązaniem do roli studentów w rozwoju miasta jest sformułowany cel operacyjny „Podnoszenie roli Koszalina jako znaczącego ośrodka akademickiego” oraz zapis, że społeczność akademicka jest istotną częścią lokalnego społeczeństwa, silnie oddziałującą na lokalne otoczenie (Strategia Rozwoju Koszalina 2013, s. 40–41). W strategii innego jeszcze ośrodka – Nowego Targu – co prawda zdawkowo, ale nawiązano do roli studentów w rozwoju miasta poprzez sformułowanie celu „Rozwój funkcji ośrodka naukowego” (Strategia Rozwoju Miasta Nowy Targ... 2012, s. 78–79).

Kolejnym, ostatnim już z analizowanych w niniejszym artykule elementów rozwoju lokalnego wynikających ze zlokalizowania w miastach szkół wyższych jest wzmacnianie oraz kształtowanie ośrodka ponadregionalnego, regionalnego oraz subregionalnego. Mimo iż miasta, których strategię analizowane są w niniejszym opracowaniu, należą do grupy pozametropolitalnych, w niektórych dokumentach strategicznych można znaleźć informację, że szkoły wyższe przyczyniają się do wzmacniania ich funkcji metropolitalnych. Z takiej perspektywy formułowano niektóre cele strategiczne i operacyjne w strategii Olsztyna. Mimo iż Olsztyn nie jest powszechnie uważany za miasto metropolitalne, twórcy strategii wskazali na znaczną rolę szkół wyższych w kształto-

waniu olsztyńskiego ośrodka ponadregionalnego, formułując cel strategiczny „Rozwój funkcji metropolitalnych” oraz cel operacyjny „Wzrost dostępności usług publicznych o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym” (Strategia Rozwoju Miasta – Olsztyn... 2013, s. 62). Ponadto w szczegółowym opisie wspomnianego celu operacyjnego zakłada się m.in. rozwój funkcji edukacyjnych, w tym podejmowanie inicjatyw mających na celu promocję olsztyńskiego ośrodka akademickiego w kraju i za granicą (Strategia Rozwoju Miasta – Olsztyn... 2013, s. 46).

Podobnie jak w strategii Olsztyna również w strategii miasta Bielsko-Biała znaleźć można informację, że jednym z czynników mających wpływ na pełnienie przez miasto funkcji metropolitalnych jest istnienie na jego obszarze uczelni wyższych. W ramach jednej z wyróżnionych w strategii dziedzin priorytetowych zakłada się, że „Rozwój bielskiego obszaru metropolitalnego” przyczyni się do osiągnięcia celu strategicznego „Bielsko-Biała miastem metropolitalnym” poprzez podjęcie m.in. takich działań jak wzmocnienie atrakcyjności oferty edukacyjnej bielskiego ośrodka akademickiego oraz poprzez rozbudowę kampusu akademickiego (Strategia Rozwoju Bielsko-Białej... 2006, s. 59–61).

Rola uczelni wyższych w kształtowaniu centrum subregionalnego została również doceniona przez twórców strategii Siedlec, o czym świadczy jeden z celów strategicznych „Siedlce stolicą subregionu” oraz cel operacyjny „Wzrost roli Siedlec jako subregionalnego ośrodka edukacji i kultury” (Strategia Rozwoju Miasta Siedlce... 2007, s. 18–19).

Istotny wpływ funkcji akademickiej na kształtowanie centrum subregionu podkreślono również w strategii Nysy. Odpowiada temu jeden z modeli rozwoju Nysy „Nysa jako centrum subregionalne” (Strategia Rozwoju Gminy Nysa..., 2014, s. 46) oraz działania wyodrębnione w ramach jednego z celów operacyjnych „Wspieranie funkcjonowania szkolnictwa wyższego i współpracy ze środowiskiem naukowym dla rozwoju gospodarczego i społecznego i wzmocnienia pozycji Nysy jako ośrodka subregionalnego” (Strategia Rozwoju Gminy Nysa..., 2014, s. 63).

Znaczenie funkcji akademickiej w kształtowaniu centrum subregionu zostało również podkreślone w strategii rozwoju miasta Nowy Targ, gdzie w ramach jednego z celów operacyjnych stwierdzono, że należy podejmować działania mające na celu podniesienie rangi Nowego Targu jako ważnego ośrodka naukowego, który będzie oddziaływał na cały obszar subregionu oraz województwa małopolskiego (Strategia Rozwoju Miasta Nowy Targ... 2012, s. 78).

Podsumowanie

W niniejszym opracowaniu ukazano znaczenie funkcji akademickich miast w rozwoju lokalnym w strategiach rozwoju lokalnego wybranych ośrodków kształcenia na poziomie wyższym w Polsce. Strategie analizowano pod kątem postrzegania związku funkcji akademickich z tworzeniem kapitału ludzkiego, innowacyjności oraz transferu

technologii, rolę studentów w rozwoju społeczno-gospodarczym oraz kształtowania ośrodka regionalnego lub subregionalnego jako elementów uznawanych za istotne katalizatory rozwoju lokalnego. Z przeprowadzonej analizy wynika, że w zasadzie w większości analizowanych strategii rozwoju lokalnego miast, w których zlokalizowane są szkoły wyższe, wskazano, że są one ważnym czynnikiem rozwoju. Warto podkreślić, że prawie zawsze stwierdzenie to znaleźć można było w części diagnostycznej strategii, ale nie zawsze znajdowało ono potwierdzenie w formułowanych wizjach, celach strategicznych bądź celach operacyjnych. Tym niemniej, z jednej strony twórcy strategii niemal wszystkich miast dostrzegli związek szkół wyższych z takim elementem rozwoju jak jakość kapitału ludzkiego. Upatrywali w tym głównie szansę na poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy oraz oceniali go jako istotny magnes przyciągający i absorbujący inwestycje. Z drugiej strony – szkoły wyższe funkcjonujące w miastach postrzegane są przez twórców strategii jako istotny element efektywnego transferu wiedzy i technologii oraz powstawania innowacji, które łącznie traktowane są jako jedne z ważniejszych czynników rozwoju lokalnego i regionalnego (Wojnicka-Sycz 2012, Pasterz 2010, Mitra 2012) oraz jako istotne elementy wzmocnienia lub tworzenia ośrodków regionalnych lub subregionalnych.

Analiza treści strategii rozwoju lokalnego dowiodła jednak, że ich twórcy nie zawsze dostrzegali jeden z istotnych elementów będących konsekwencją funkcji akademickiej miast, a mianowicie studentów obecnych w mieście w trakcie studiów, ale również absolwentów pozostających w mieście po ukończeniu nauki. Tylko w nielicznych strategiach rozwoju miast sformułowano cele strategiczne, cele operacyjne bądź zadania realizacyjne nawiązujące do znaczenia faktu obecności studentów w mieście jako istotnego potencjału rozwojowego. Relatywnie rzadko zwracano uwagę na konieczność podejmowania działań zachęcających studentów do podejmowania kształcenia w ośrodkach akademickich, również tylko nieliczni twórcy strategii zwracali uwagę na działania, których celem byłoby zachęcenie studentów do pozostania w mieście akademickim po ukończeniu studiów. Tym samym twórcy dokumentów strategicznych wydają się zapominać o silnym oddziaływaniu studentów na rozwój miasta w sensie demograficznym, gospodarczym, kulturowym oraz rozrywkowym. Zatem istotne wydaje się, aby podejmować działania mające na celu wykorzystanie potencjału wynikającego z obecności studentów w ośrodkach akademickich studentów nawet wtedy, kiedy nie zostały zapisane na kartach dokumentów strategicznych. Dotyczy to zwłaszcza miast pozametropolitalnych z mniejszymi możliwościami rozwojowymi w stosunku do większych ośrodków akademickich. W przypadku mniejszych ośrodków stymulowanie funkcji akademickiej jest często jedną z niewielu dostępnych i realnych szans na rozwój.

Bibliografia

- Adamczyk J., 2015, *Rola szkół wyższych w kreowaniu wizerunku miast. Studium przypadku Jeleniej Góry i Wałbrzycha*, [w:] *Gospodarka lokalna w teorii i praktyce*, red. R. Brol, A. Raszkowski, A. Sztando, Wydawnictwo AE, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 391, Wrocław.

- Bajerski A., 2008, *Sieciowe powiązania kadrowe ośrodków akademickich w Polsce*, „Przegląd Geograficzny” 80(2).
- Bercovitz J., Feldman M.P., 2006, *Entrepreneurial universities and technology transfer: a conceptual framework for understanding knowledge-based economic development*, “Journal of Technology Transfer” 31(1).
- Borowiec M., 2010, *Funkcjonowanie uczelni krakowskiego i rzeszowskiego ośrodka akademickiego w świetle koncepcji układów bipolarnych*, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Kraków. Prace Monograficzne nr 539.
- Częstochowa 2025. Strategia rozwoju miasta, 2009, Częstochowa.
- Florida R., Cohen W., 1999, *Engines or infrastructure? The university's role in economic development*, [w:] *Industrializing knowledge: university-industry linkages in Japan and the United States*, red. L.M. Branscomb, F. Kodama, R. Florida, MIT Press, Cambridge.
- Grosse T.G., 2007, *Wybrane koncepcje teoretyczne i doświadczenia praktyczne dotyczące rozwoju regionów peryferyjnych*, „Studia Regionalne i Lokalne” 1(27).
- Kowalewski T., 2005, *Zagadnienie kapitału ludzkiego w kontekście funkcjonowaniu banku*, [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Kapitał ludzki i intelektualny*, cz. 2, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie, 2010, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Mitra, J., 2012, *Entrepreneurship, innovation and regional development: an introduction*, Routledge, Abingdon.
- Olechnicka A., Pander W., Płoszaj A., Wojnar K., 2010, *Analiza strategii, modeli działania oraz ścieżek ewolucji wiodących szkół wyższych na świecie*, Politechnika Warszawska, Warszawa.
- Pasterz T., 2010, *Kapitał ludzki, wiedza i innowacje jako czynniki wzmacniające funkcje metropolitalne miast wojewódzkich na przykładzie Rzeszowa – stolicy regionu podkarpackiego*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Oeconomica” nr 246.
- Ponikowski H., 2009, *Szkoły wyższe jako małe obszary rozwoju regionalnego i lokalnego*, [w:] *Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce*, red. R. Bról, Wydawnictwo UE, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 46, Wrocław.
- Strategia Rozwoju Bielsko-Białej do 2020 r., 2006, Bielsko-Biała.
- Strategia Rozwoju Gminy Nysa na lata 2014–2023, 2014, Nysa.
- Strategia Rozwoju Koszalina, 2013, Koszalin.
- Strategia Rozwoju Miasta – Olsztyn, 2013, Olsztyn.
- Strategia Rozwoju Miasta Głogowa 2012–2026, 2012, Głogów.
- Strategia Rozwoju Miasta Jarosławia na lata 2014–2020 – projekt do konsultacji społecznych, 2014, Jarosław.
- Strategia Rozwoju Miasta Jeleniej Góry na lata 2014–2025, 2014, Warszawa.
- Strategia Rozwoju Miasta Kalisza na lata 2014–2024, 2014, Kalisz.
- Strategia Rozwoju Miasta Kielce na lata 2007–2020, 2006, Kielce.
- Strategia Rozwoju Miasta Krosna na lata 2014–2022, 2014, Krosno.
- Strategia Rozwoju Miasta Nowy Targ na lata 2010–2020, 2012, Nowy Targ.
- Strategia Rozwoju Miasta Piła na lata 2005–2015, 2015, Piła.
- Strategia Rozwoju Miasta Radomia na lata 2008–2020, 2008, Warszawa.
- Strategia Rozwoju Miasta Siedlce do roku 2015. Aktualizacja, 2007, Siedlce.
- Strategia Rozwoju Miasta Tarnów 2020, 2011, Tarnów.
- Strategia Rozwoju Nowego Sącza 2020, 2014, Nowy Sącz.
- Strategia Rozwoju Opola w latach 2012–2020, 2012, Opole.
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Ciechanów do roku 2023. Zrównoważony rozwój wyzwaniem XXI w., 2004, Ciechanów.
- Strategia Rozwoju Włocławka 2020+, 2014, Włocławek.
- Strategia Rozwoju Zielonej Góry na lata 2012–2022, 2012, Zielona Góra.
- Szmit M., 2012, *Rola uczelni wyższych w procesie rozwoju regionalnego: studium przypadku*, [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Determinanty rozwoju regionalnego w kontekście procesów globalizacji*, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów.

Universities, cities and regions. Loci for knowledge and innovation creation, 2013, red. R. Capello, A. Olechnicka, G. Gorzelak, Routledge, Oxon.

Wojnicka-Sycz E., 2012, *Innowacyjność jako czynnik rozwoju w województwie pomorskim*, „Zarządzanie i Finanse” 4–3.

MIEJSCE FUNKCJI AKADEMICKIEJ W STRATEGIACH ROZWOJU LOKALNEGO WYBRANYCH MIAST POZAMETROPOLITALNYCH W POLSCE

STRESZCZENIE: Przedmiotem rozważań w niniejszym artykule jest analiza strategii rozwoju lokalnego pozametropolitalnych ośrodków akademickich w Polsce pod kątem występowania w nich funkcji akademickiej. Analizę przeprowadzono w oparciu o strategię rozwoju lokalnego kilkudziesięciu miast, w tym pozametropolitalnych miast wojewódzkich, jak również strategię miast, które przed 1999 r. miały status miast wojewódzkich oraz innych miast powiatowych, w których zlokalizowane były szkoły publiczne: uniwersytety, politechniki lub państwowe wyższe szkoły zawodowe. Celem analizy była próba odpowiedzi na pytanie, czy twórcy dokumentów strategicznych ośrodków akademickich dostrzegają możliwość wykorzystania potencjału wynikającego z funkcji akademickich do kreowania rozwoju lokalnego.

SŁOWA KLUCZOWE: miasta akademickie, rozwój lokalny, strategię rozwoju lokalnego